

MYSTIKKEN OM EJLAND BUSS

Af orlogskaptajn *Janus Sørensen*

I 1876 tog barkskibet *Thorvaldsen* (Den Kgl. Grønlandske Handel) på Ejland Buss - en efter sagnet sunken ø i Atlanterhavet - en sø over agterskibet, knuste rattet, smed rorsmanden forefter og styrmanden ned gennem kahytsskappen og videre gennem døren ind i kahytten og fyldte denne. Kaptajnen, som sad i sofaen og skrev, måtte skyndsomst ty op på kahytbordet for at holde hovedet oven vande. Styrmanden og roergængereren havde fået nogle slemme knubs og skrammer, men kom dog over det. Hvilken skade, der iøvrigt skete, melder historien intet om, men efter den dag var der mange af de gamle skippere, der helst søgte udenom Ejland Buss, hvor man mente, der var så grundt vand, at man med klart og stille vejr kunne se kirketårnene på bunden.¹

Under de store opdagelsesrejser bl. a. for at finde den vestlige søvej til Indien i det 15. og 16. århundrede blev der i kortene over Atlanterhavets nordlige del indlagt flere øer, som tilsyneladende aldrig har eksisteret. En af disse mystiske øer i Nordatlanten, Ejland Buss, blev af de søfarende dengang også indlagt i kortene, og tilstedeværelsen her opretholdtes i henved 3 århundreder, længere end andre fantasioer.

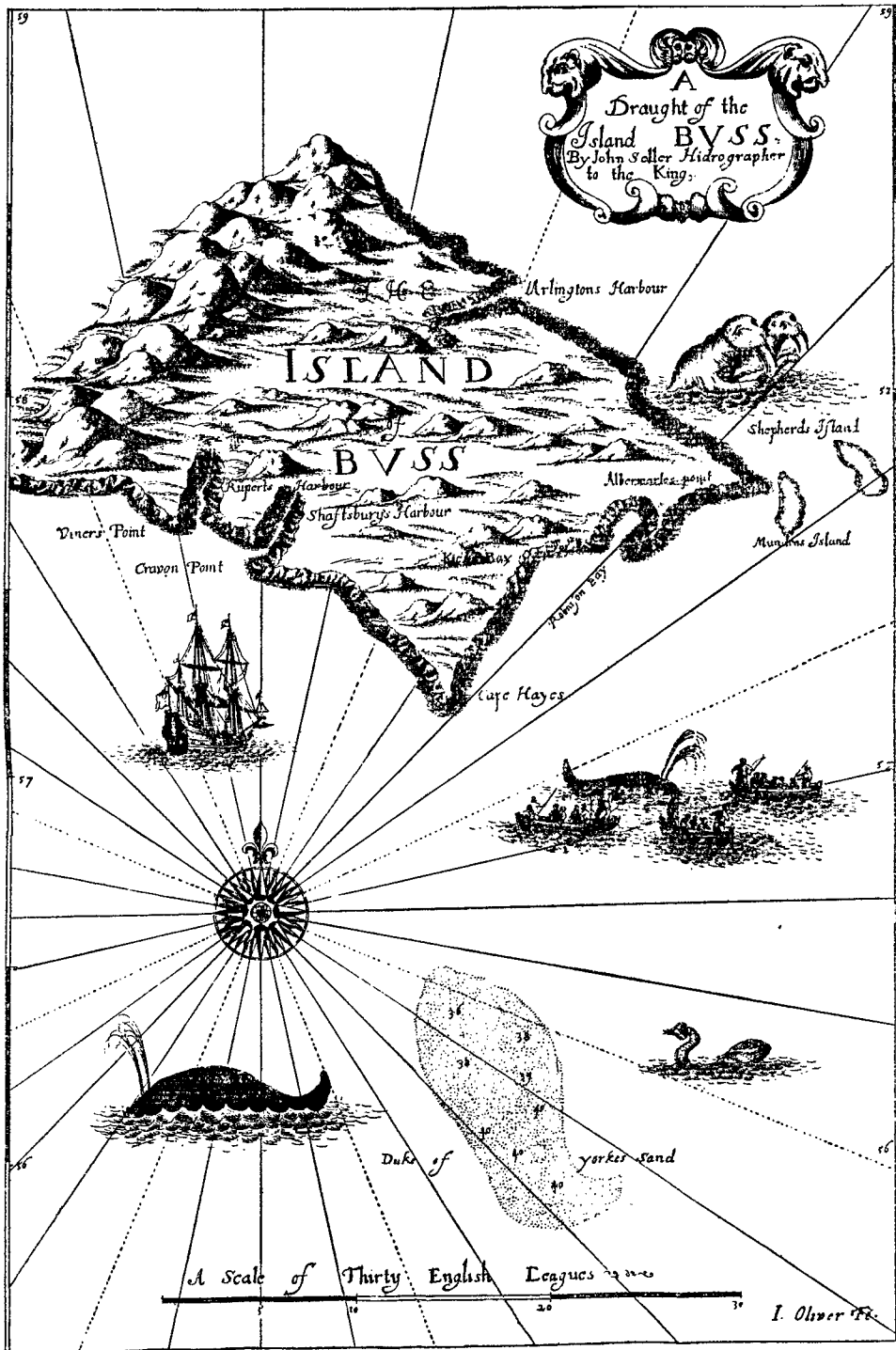
Historien om denne mærkelige ø har ikke været gjort til genstand for et systematisk studium af nogen tidligere skribent om „the lost Islands of the Atlantic“, før The Haklyut Society i slutningen af sidste århundrede tog opgaven op, og nedenstående er et uddrag af disse undersøgelser.²

Af de mange navigatører, som forgæves søgte Ejland Buss eller Buss Island forholdsvis kort efter dens opdagelse, har Hall alene i beretningen fra en af sine rejser anført at have set den.

Englenderen James Hall var af Kong Christian IV. i 1605 antaget som kendentmand hos ekspeditionschefen John Cunningham om bord i *Trøst*, der sammen med *Den røde Løve* og *Markatten* udrustedes til et grønlandstogt, hvorunder man bl. a. i Holsteinsborg området mente at have fundet sølverts, som senere viste sig at

¹ R. Tving: Træk af Grønlandsfartens Historie. Det Grønlandske Selskabs Skrifter XIII, 1944.

² The Haklyut Society, bind XCVI, London 1897: Danish Arctic Expeditions 1605-1620.

John Seller's kort over Island Buss visende dens beliggenhed mellem 57° - 59° N. br.

være værdiløst glimmer. I 1606 var han chief pilot hos Admiral Godske Lindenov i en eskadre på 5 skibe. Efter atter at have været lods på en dansk Grønlands-ekspedition i 1607 dræbtes han i 1612 af en grønlander under en engelsk ekspedition, der havde til opgave at etablere et handelsforetagende på Grønland.

Beretningen om opdagelsen af Ejland Buss hidrører fra den kendte engelske søofficer og opdagelsesrejsende Martin Frobisher på hans tredje og sidste rejse i 1578. Frobisher havde allerede den 11. juli 1576 på 61° n. br. Grønlands østkyst i sigte, men landgang hindredes af drivisen, hvorfor han fortsatte syd om Kap Farvel og vestpå til Baffinland. I 1577 gjorde han forgæves forsøg på at lande i Sydøstgrønland, men først på hans følgende togt året efter kom han den 20. juni i land på Grønlands vestkyst og tog landet i besiddelse for den engelske krone og fortsatte derefter til Amerika, uvidende om *at det var Grønland*, han havde været i, idet han antog, at dette land lå længere nordpå. Han mente at være kommet til Frisland, et land, der fandtes afsat i det kort, Frobisher sejlede efter, men i virkeligheden er det samme som Island. Frobisher kaldte landet Vest-England.¹

Frisland var navnet på en stor ø, som antoges at ligge midt i Atlanterhavet mellem 61° til 65° n. br., og øen var første gang indlagt i det kendte, men meget vildledende Zeno-Kort af 1558, en kopi af de fleste kort i det 16. århundrede. Det var årsagen til, at Frobisher, da han anduede land på 60° n. br., ikke identificerede det som værende Grønland, (der i Zeno-kortet, efter hvilket han sejlede, fejlagtigt var indlagt betydeligt nordligere), men med det ikke-eksisterende Frisland.

Zeno-kortet, der var publiceret i 1558, har således bragt vildfarelser hos dem, der har studeret det. Imellem de mere eller mindre mystiske øer er navne som Frisland, Icaria, Drogeo og Podanda.

Imellem Frobishers 15 skibe store flåde var en såkaldt *buss*, d. v. s. et lille, stærkt bygget 2 eller 3 mastet skib på ca. 50-70 ts., en type skibe, der tidligere benyttedes af engelske og hollandske sildefiskere.

Kort før Frobishers hjemrejse i september 1578 blev hans flåde splittet under en kraftig storm, og den lille *buss Emmanuel* sakkede agterud og kom i en farlig situation i munden af et skærfyldt sund, som nu er stedfæstet som indløbet til Frobishers Bugt, men senere nåede lykkeligt tilbage til England hævden at have opdaget en ø, som siden i datidens kort blev nævnt som *Busse Island* eller *Island Buss* (Ejland Buss).

En passager (Wiars) om bord i *Emmanuel* har givet følgende skildring om opdagelsen af denne ø, efter at de den 8. september havde passeret sydvestpynten af Frisland: „... den 12. september kl. 11 formiddag opdagede et land, hvilket

¹ „Meddelelser om Grønland“, bind XLVIII pag. 16.

var få leagus¹ fra os. Kaptajnen bestemte øens position til at være 50 leagus SEtS for sydøstpynten af Frisland, og øens længde fra sydøst- til nordvestpynten beregnedes at være 25 leagus. Den sydligste del af landet lå på 57° „and 1 second part, or thereabout“, og man havde øen i sigte indtil den 13. kl. 3 eftermiddag. Der var meget is omkring landet og indtil 20 til 30 leagus fra det.“

James Hall skriver i sin rapport, at han den 24. maj 1605 på oprejsen til Grønland for en frisk NØ-lig vind styrede WSW over holdt forgæves skarpt ud-kig efter Ejland Buss, og da han den 26. var på 57° 45' n. br., mente han, at øen måtte være galt aflagt i kortet.

Den 1. juli næste år observeredes land i 8 leagus afstand, og Hall mente, at det måtte være Ejland Buss, men landet lå mere vestlig end angivet i søkortene. Det såkaldte land, han mente at have set, fandtes at ligge mellem 56° 10' og 58° 30' n. br. (altså uden at han var i stand til at konstatere den nøjagtige position). Landet burde han have omsejlet og undersøgt, „men pludseligt befandt han sig i en stærkt SSW-gående strøm, hvilken (som han anfører) formentlig sætter mellem Busse Island og Frisland over mod Amerika.

Der er imidlertid næppe tvivl om, at han på det tidspunkt har været vestligere og af Østgrønlands-strømmen er ført rundt Kap Farvel.

I 1671, altså godt et halvt århundrede senere, forelå et kort og en beskrivelse² af Ejland Buss hidrørende fra captain Thomas Shepherd.³

Øen var i kortet indtegnet på 58° 39' n. br., 296 leagus WtN^{1/2}N fra Mizen Head i Irland, og den tidligere beskrivelse af øen suppleredes med følgende oplysninger: „Der findes 2 havne, den største af dem, Rupert Harbour, ligger ca. 7 leagus nord for øens sydøstligste pynt, og den anden, Shaftburys Harbour, ligger 4 leagus nordvest for førstnævnte. Endvidere ligger der to små øer udfor øens østpynt.

Der findes hvaler, sæler og torsk i overflod, og det skønnes, at der kan gøres 2 rejser dertil årligt, for der er ingen is før i september. Landet er lavt mod syd, men med højder og fjælde på øens nordvest side, og endvidere findes ca. 12 leagus syd for øen en 15 leagus lang banke med store mængder af fisk. Vanddybden er her 36-40 favne.“

Efter fremkomsten af Shepherds beretning og kort i Sellers English Pilot vok-sede nysgerrigheden hos såvel geografer som navigatører for at finde den mystiske ø, og skønt oplysningerne var få, har mangen skipper af forskellig nationalitet under passage af den formodede position af Ejland Buss formentlig holdt skarpt

¹ 1 league = 3 engelske sømil.

² I „Fourth Book of Sellers English Pilot“.

³ Øen var ikke alene set, men også delvis undersøgt og kortlagt i 1671 i forbindelse med foretagne fiskeriundersøgelser.

udkig efter øen. Imidlertid var ingen så heldige at se den, og først i midten af det 18. århundrede, på hvilket tidspunkt rejserne over Atlanten til Amerika og Grønland tiltog i hyppighed dels for at gøre nye opdagelser og dels for at foretage kolonisering, handel, fiskeri o. l., blev der omsider rig lejlighed til at konstatere, om øen virkelig eksisterede - eller den simpelthen var et Fata Morgana.

Som årene randt, var der mange, der tvivlede om øens virkelige eksistens, selv om den var indtegnet i kortene. Mange søfarende havde forgæves søgt at finde den, og efterhånden hældede flere og flere til den anskuelse, at øen med tiden måske var sunket i havet (vulkansk oprindelse e. l.), og stedet blev derfor i midten af det 18. århundrede afmærket i kortene som „The Sunken Land of Buss“.

Ved at læse de mange ekspeditioners beretninger med angivelse af den formodede ø's bredde og længde forstår man vanskelighederne, der har været forbundet med eftersøgningen af den, fordi de opgivne positioner var stærkt afvigende. Bredden er således opgivet til at være mellem 56° 10' til 59° nordbredde, og for længdens vedkommende er intervallet betydeligt større, nemlig fra 23° til 34° 28' vestlængde (for sidstnævntes vedkommende ca. 700 sømil).

Det vil føre for vidt at omtale de mange ekspeditioner, som med årene mente at have set eller søgte at finde Ejland Buss, men man kan ikke undlade at nævne kaptajnløjtnant W. A. Graah's¹ omtale af „det sunkne land“ Ejland Buss.

Hans dagbog indeholder følgende herom:

„Den 25. April 1828 passerede vi det i Kaarterne saakaldte Sunken Land van Buss, hvilket selv senere udkomne engelske Sailing Directions omtale som farligt for Sejlsadsen, hvorvel det dog nu kan anses for afgjort, at her ingen Fare er. Det er ellers mærkeligt nok, at just hvor dette Busses sunkne Land aflægges, finder man i de Gamles Kaarter Friisland henlagt, hvilket Land man længe ikke vidste, hvor man skulde søge, og først i vore Dage er det bleven godtgjort, at det ikke har været andet end Færøerne. Denne Friislands saa meget fejlagtige Aflægning synes mig beviser, at Zeno² ikke har havt den nøie Kundskab om vore nordlige Farvande, som Mange mene.“

Graah anfører her, at de samme dag fik storm af NW og lå underdrejet her til den 5. maj.

I det i David Cranz's „Historie van Groenland“ værende kort, udgivet i 1767, er Ejland Buss indtegnet som „Het versonken Land van Bus eertyds Friesland“

¹ Dansk søofficer (1793-1863), der i 1828-31 i korbåd foretog en undersøgelsesrejse fra Julianehåb langs Grønlands østkyst til 65° 20' n. br. dels for at søge nordboernes såkaldte Østerbygd og dels for kortlægning af kysten. I 1832 blev W. A. Graah direktør for Det Grønlandske Handelskompagni.

² Zeno, født i Italien omkring år 1400, foretog flere rejser i de nordlige farvande og nåede lokaliteterne Friislanda, Estotilanda og Drogio, der forklares som svarende henholdsvis til Færøerne, Island og Grønland. (Se Zeno-kortet).

Kortet findes i Davis Cranz's: Historie van Groenland, (Amsterdam og Haarlem 1767).
 Bemærk Ejland Buss i kortets underkant.

på ca. 59° nordbredde og strækkende sig mellem meridianerne 346° til 351° efter Ferro meridian, d. v. s. ca. 27° - 32° W for Grw. Se hosstående kort.

Graah's bemærkning, som ovenfor anført, er såvidt vides det sidste tilfælde, hvor nogen har gjort forsøg på at finde den forsvundne ø.

Imidlertid skal det tilføjes, at lige efter at teorien om Ejland Buss, som mange mente var et sunket land, havde opnået almindelig antagelse, blev det ikke omgående fjernet fra kortene, men man forhalede det endnu i nogle år, for endnu i 1856 fandtes det i et engelsk, naturvidenskabeligt atlas, hvor dets tilstedeværelse uden vedføjelse af bemærkninger fandtes aflagt på 57° n. 25° w.

Der er her forsøgt at give en kortfattet skildring af Ejland Buss fra øens opdagelse i 1578, dens tilstedeværelse i kortene o. s. v. At en sådan ø aldrig har eksisteret må anses for sikkert, og en undersøgelse af foranstående beretninger og oplysninger giver anledning til fremsættelse af følgende hypoteser:

1. Spørgsmålet om et sådant land overhovedet har været observeret, om det har været gjort i god tro, eller om det i virkeligheden er opdigt.
2. Udsagnet om at land har været sigtet må bero på en misforståelse, det må enten have været en tågebanke eller et gigantisk isfjæld, man har set og fejlagtigt antaget for land.
3. Såfremt der virkelig har været en ø i den angivne position, må den senere være sunket i havet.
4. Såfremt nogen virkelig, endnu eksisterende ø er set, men ikke rekognosceret som tidligere kendt land, er den bleven antaget for en nyopdagelse.

ad 1. For det første synes den tanke at ligge nær, om det ikke er mest sandsynligt, at hele beretningen om opdagelsen i 1578 af en ø - siden kaldt Island Buss - må have været ren og skær opdigt, måske fordi besætningen på den lille „buss“ uden skyld var blevet agterudsejlet fra resten af Frobishers flåde, og derfor digtet en forunderlig beretning om opdagelsen af en stor ø, velsagtens fordi de har følt deres stolthed såret ved agterudsejlingen fra eskadren.

Skønt der kunne være grund til at støtte denne antagelse, synes den ikke acceptabel, da Wiars¹ beretning rummer alt for mange enkeltheder til, at der kan drages tvivl om, at han og hans rejseledsagere virkelig så land. Havde denne beretning været opdigtet, synes det nærliggende, at han ville have gjort det anderledes, og ikke, som tilfældet var, opgive en præcis bredde af øen, men istedetfor gjort den mindre nøjagtig, således at de, der senere ville søge øen, havde haft større vanskelighed ved at opdage hans bedrageri. Han ville heller ikke have navngivet øen Buss Island, et navn der senere var meget omtalt.

¹ Passageren om bord i *Emmanuel*, som gav beskrivelsen af øen.

Der synes heller ikke at være nogen tvivl om en perfekt bona fide af Wiars beretning, og ejheller at Hall i 1606 virkelig observerede noget, han *mente* var Island Buss. Derimod synes der at være nogen mystik om den beskrivelse, capt. Gillam har givet på Shepherds togt i 1671. For det første er der ikke opgivet nøjagtig dato, da man sigtede Island buss, og dernæst heller ikke hvor længe han opholdt sig ved øen.

ad 2. Antagelig har det land, der observeredes om bord i *Emmanuel* den 12. september 1578 i virkeligheden ikke været andet end et meget stort isfjæld - fortonet sig i tåge - og derfor fejlagtigt antaget for en ø, således som andre søfolk i arktiske regioner har gjort.

Cranz udtaler om de umådelig store isfjælde, han lejlighedsvis mødte i grønlandske farvande: „Et sådant isfjæld kan ved første øjekast i usigtbart vejr fortone sig som land med fjælde og dale, byer, huse, kirker, tårne o. l.

Specielt i tåge fortoner isfjælde sig ofte som land af større udstrækning.

Capt. Wm. Barron, der i 1861 var på hvalfangst i Davis Strædet, har rapporteret følgende: „Under vor sejlads nær Kap Farvel observerede vi mange isfjælde på 58° n. br. 44° 10' w. lgd. Vejret var klart og smukt, og skyerne i horisonten nordpå lignede grangiveligt land med snedækte fjælde. Uerfarne folk blev her udsat for øjenbedrag, for vi var ca. 110 sømil af land. Når sådanne skyer viser sig, kaldes de „Cape-Fly-away by the sailors“.

Wiars beretning fra *Emmanuel* i 1578 er så fuld af enkeltheder, at man må tro, at det virkelig var land, der blev set i den lille „buss“. Det er ikke sandsynligt, at besætningen ville have fortsat i ca. 2 dage med sigt af enten et isfjæld eller en tågebanke, som de fejlagtigt havde anset for land, uden at de visuelt måtte have opdaget fejltagelsen.

James Hall's formodede observation af land i 1606 synes tvivlsom og kan muligvis have været et isfjæld eller en tågebanke. Dette synes nærliggende, da Hans Brun,¹ som var i samme eskadre som Hall, intet omtaler i sin dagbog, men blot anfører, at de så den første is.

Da Ejland Buss, som tidligere anført, mentes at ligge mellem 27°-32° w. lgd., er det ikke sandsynligt, at man ville træffe is så østligt, hvorfor det må anses for givet, at Hall har været Grønland nærmere, end han selv troede.

Endelig er capt. Gillams formodede sigt af Ejland Buss meget tvivlsom, for det fremgår af hans beretning, at de den 14. juli 1668 passerede Orkney Øerne, hvorfra de sejlede 524½ leagus vestover, og da de den 1. august var på 59° 35' n. br., observeredes land i vest i 2 sømils afstand, antog de, det måtte være en ø. Vejret

¹ Hans Brun, dansk søofficer, chef for *Ørnen* i den eskadre, der i 1606 var udsendt til Grønland under kommando af admiral Godske Lindenov, og hvor James Hall var kendtmand.

var mørkt, og det var tåge. - Hvis det er rigtigt, som Gillam opgiver, at de havde udsejlet 524¹/₂ leagus, d. v. s. ca. 1575 sømil vestover fra Orkney Øerne, ville hans position have været ude på ca. 50° w. lgd., altså ca. 200 sømil vest for Kap Farvel, der ligger på ca. 44° w. lgd., og hvad han end har set på denne position har i virkeligheden intet med Ejland Buss at gøre.

ad 3. Det må fastslås, at såfremt Ejland Buss nogensinde har ligget i den opgivne position, eksisterer den ikke mere, men dette er selvsagt ikke bevis for, at den aldrig har eksisteret, og når mange navigatører forgæves har søgt at finde øen på den af Wiars og Shepherd opgivne position, må konklusionen heraf blive, at vel har øen eksisteret, men den må senere være sunket i havet, og derfor senere omtales som „The Sunken Land of Buss“.

Mange skibe har på deres vej over Atlanten gennem en årrække fra 1668 og til det 19. århundrede foretaget oplodninger på stedet for den forsvundne ø, og dybderne her opgives til at have ligget i et interval mellem 59 og 320 favne.

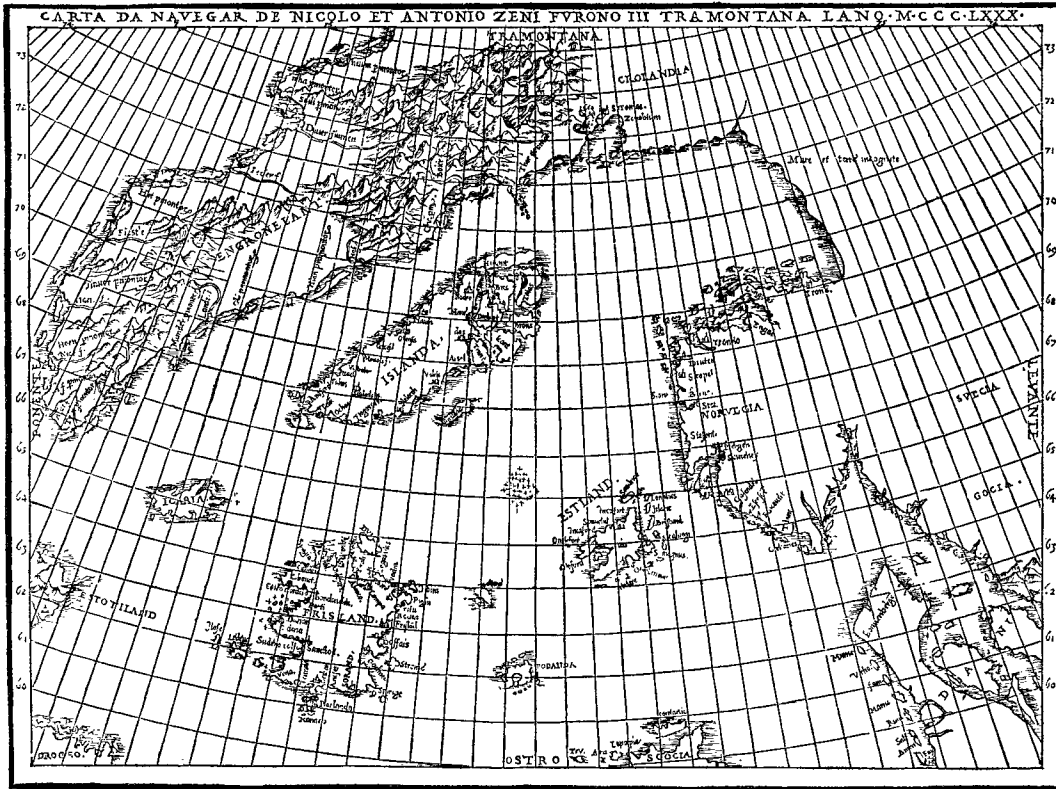
Det er velkendt, at der i et stort område af Atlanterhavet - indbefattet den del, hvor Ejland Buss menes at have ligget - er sket en gradvis sænkning af havbunden. Det er også kendt, at et område mellem Island og Grønland, som vides at have eksisteret, nu er forsvundet muligvis som resultat af et vulkansk udbrud bl. a. Gunbjørns Skær. Således er flere småøer udfør kysten af Island forsvundet. Det sidste tilfælde er Gejrfugla Skjer udfør Reykjanes - tidligere rugeplads for alke (*Alca impennis*) - som nu er forsvundet fra havets overflade (i 1830).

Tager man et kort visende dybderne i Nordatlanten, vil man se, at havet i nærheden af den formodede beliggenhed af Ejland Buss, som nogle forskere mener kan have været Frisland, (hvis dette land overhovedet har eksisteret), er forholdsvis grundt, idet der findes en bemærkelsesværdig højderyg eller lokal hævnning af havbunden strækkende sig fra Island i sydvestlig retning halvvejs til Newfoundland. Således er der i nærheden af det tidligere Buss Island's position fundet dybder mellem 690-750 favne, medens der noget længere mod nordvest og syd-ost for højderyggen findes dybder mellem 1170 og 1400 favne.

Den mulighed må anses for udelukket, at en bjergfuld ø i løbet af 2-300 år gradvis skulle være sunket i havet til en dybde af 700 favne; og alle kendsgerninger taget i betragtning, må man derfor afvise rigtigheden af, at der ved Buss Island tidligere er målt dybder på 59 og 100 favne.

Da disse optegnelser, bygget på det eneste virkelige bevis, på hvilket formodningen om øens sænkning kan baseres, synes ganske uantagelige, kan man straks afvise den.

Når denne hypotese synes uantagelig, fordi den i sig selv ikke er noget bevis, der kan støtte den, må tvivlen om opdagelsen af den ikke-eksisterende Buss Island i alle tilfælde være en mere tilfredsstillende forklaring.

Zenokortet,

udgivet i 1558 af Nicolo Zeno, hørte længe til de mest omtvistede og uforståelige. Det blev ifølge A. A. Bjørnebo: Meddelelser om Grønland bind XLVIII, udgivet for at være en kopi af et tabt kort fra 1380. Det havde et for datiden forbavsende godt billede af de nordiske riger og Grønland, men til gengæld i Nordhavet flere ubegribelige øer, (Estland, Frisland, Podalida, Neome, Icaria, Estotiland m.v.). Den halvø, man oprindeligt opfattede som Grønland, har fået det mærkelige navn *Engronelant*. I det hele taget findes der en lang række aldeles uforståelige stednavne, som gør kortet endnu mere gådefuldt.

Endvidere gør placeringen af klostret S. Tomas Zenobium på Grønlands NE-kyst (omtrent ved den nuv. Nordostrunding), at man burde stille sig tvivlende overfor Zeno's Grønlands-fremstilling.

Det er bemærkelsesværdigt, at Grønland i kortet ligger nærmere Europa som en herfra mod N. udgående halvø, og Island er lagt længere mod N. Det ses også, at Grønland er forbundet med Skandinavien ved en øst- og sydgående landstrimmel.

ad 4. Det vil erindres, at det land, der blev observeret af besætningen i den lille „buss“ *Emmanuel* under hjemrejsen fra Frobisher Strædet til England den 12. september 1578, ved en fejltagelse mentes at have været hidtil ukendt land. Med andre ord: Kan nogen om bord uden ordentlig pladsbestemmelse og uden at have rekognosceret den nærliggende kyst betragte opdagelsen som hidtil ukendt land?

Denne mulighed synes ikke nærliggende, for efter forholdene at dømme var det ikke nødvendigt at gå så langt fra kysten, (hvis det overhovedet var land), sigtet

af Wiars og hans kammerater, og objektet var angivet at ligge mellem Grønland og Island. Som følge deraf kunne ingen andre lande end disse have ligget nord eller vest af dem (som det land de rapporterede siges at have gjort) under deres hjemrejse kommende fra Davis- eller Frobisher Strædet.

Selv om *Emmanuel* har været galt i bestikket, er det utænkeligt, at besætningen troede det var Island, da denne ø ligger betydeligt længere nordost for den rute skibet sejlede, og man navngav derfor landet Buss Island.

Det er derfor højst sandsynligt, at *Emmanuel* har anduvet den sydligste del af Grønland og fejlagtigt kaldt det Buss Island, og at det land, de så den 12. september 1578, i virkeligheden var en del af sydvestkysten af Grønland, muligvis nær Kap Farvel. Der findes nemlig intet andet land, de havde mulighed for at se på det tidspunkt af deres hjemrejse og i den beskrevne position.

Wiars fastslår, at de den 3. september, da de slap ud af deres farlige situation nær udsejlingen fra Frobishers Bugt, satte sejl og den 8. om aftenen anduede Frisland (d. v. s. Grønland). De krydsede herefter 5 dage i Davis Strædet sinket af is og modvind, og den 9. „rundede de sydvestpynten af Frisland“. Hermed menes det sydvestlige forbjerg af Frisland, der i Zeno-kortet af 1558 bærer navnet *Venas*. Det mest sandsynlige er, at det i virkeligheden var *Kap Desolation i Sydvestgrønland*, ca. 60° 30' n. br. Det opgives, at vinden var øst og sydøst, altså ugunstig vind, der dog om natten skiftede til sydlig brise. Endvidere har polarstrømmen gjort sin virkning, idet den efter at have rundet Kap Farvel som bekendt sætter nordover langs Grønlands vestkyst med en fart af ca. 30 sømil i døgnet og antagelig derfor har forårsaget, at man er kommet galt i bestikket. Den 10. skiftede vinden til WNW, og havde de på det tidspunkt været på 60° n. br. eller sydligere (som de troede, de i virkeligheden var), ville de ikke have haft sigte af land, før de havde nået europæiske farvande.

Det er formentlig derfor et af forbjergene på Grønlands sydvestkyst, de har været i nærheden af den 12. september og haft i sigte i 2 dage. Efter deres bestik har de således troet at være mere sydøstlig, end de i virkeligheden var, og derfor ment forlængst at have rundet sydspidsen af Grønland (Frisland).

Den såkaldte „nye ø“, Wiars så, var således i virkeligheden Grønlands sydligste del, fordi der, som de selv anfører, strakte sig et 20-30 leagus bredt isbælte ud derfra, en beskrivelse, som utvivlsomt passer for landet i nærheden af Kap Farvel.

Imidlertid er der endnu en væsentlig fejltagelse i Wiars beretning, og det er, at det første syn af landet er uforenelig med virkeligheden, for Wiars fremsætter med rene ord, at den sydligste pynt af den formentlige nye ø ligger på 57¹/₂°, medens Kap Farvel ligger paa 59° 47' n. br., en fejl i bestikket på ca. 140 sømil for sydligt.

Forskellige omstændigheder tyder således på, at der er grund til at rejse tvivl om rigtigheden af Wiars beretning.

For det første må det erindres, at buss *Emmanuel* var det mindste skib i Frobishers 15 skibe store flåde, og den mulighed kan have foreligget, at den lille buss var dårlig udrustet med kort og instrumenter med henblik på at føre selvstændig navigation. Uforsætlig var den agterudsejlet i Bear Sund og derfor kommet i en situation, hvor den selv måtte klare sig under andre forhold.

Dernæst er det muligt, at ingen egentlige observationer har været taget, og at beregningerne mere har været anslåede efter skipperens bestik med hensyn til retning og afstand fra det imaginære Frisland i det kort de sejlede efter. Det er en kendsgerning, at „kaptajnen opgav at have sydøstpynten af Frisland, i det øjeblik han observerede den nyopdagede ø, i NWtN 50 leagus afstand“, men der foreligger intet om, *hvornår* han observerede sydøstpynten af det land, han kaldte Frisland (nemlig Grønland).

Betragter man Zeno-kortet findes der en udpræget sydøstpynt på Frisland bærende navnet *Spirige* beliggende på 61° 35' n. br. Endelig er der den mulighed, at 57½°, som bredden var opgivet til af Wiars, kan være en skrivefejl for 59½°, og i så tilfælde ville den opgivne afstand 50 leagus af landet omtrent passe med denne bredde.

Tager man det her skildrede i betragtning, synes valget kun at ligge mellem den sydlige del af Grønland eller intet land i det hele taget, og der er således ingen grund til tøven i antagelsen af, at den formodede Ejland Buss i realiteten ikke var andet end den sydlige del af Grønland vest for Kap Farvel.

Imidlertid er George Best's¹ beskrivelse af øen „som et frugtbart og skovrigt land“ meget misvisende, men den kan også være en andenhånds oplysning og således bero enten på hans eller hans hjemmelsmands fantasi.

Island Buss, der således aldrig synes at have eksisteret, kan heller ikke være identisk med Frisland, da dette også er et fantasiland.

¹ George Best berettede i 1578, at „the Busse of Bridgewater“² under hjemrejsen SE for Frisland opdagede en stor ø, som ikke tidligere var set, og de sejlede i 3 dage langs kysten. Landet var frugtbart, skovrigt og „a champion country“. (A True Discoverie for Finding of a Passage to Cathaya by the North-West under the Conduct of Martin Frobisher, third Voyage pag. 59).

² The Busse of Bridgewater er identisk med *Emmanuel*, hvor James Leeché var skipper. Skibet var hjemmehørende i Bridgewater, deraf navnet.